

СЕМЕЙНИЯТ РОМАН В ПОСТЮГОСЛАВСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ

Доц. д-р Ина Христова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Статията разглежда в съпоставителен план репрезентативни за поджанра на семейния роман творби от сръбската, хърватската и словенската литература. Анализът е насочен към следните аспекти на романовата структура: начини на концептуализация на родовата история; отношение между история, памет и травма; повествователни и стилистични стратегии. Специално внимание се обръща на автобиографичния код в голяма част от разглежданите творби, както и на фреквентното присъствие на женската повествователна перспектива. Обобщението на аналитичните наблюдения извежда редица сходства в разглежданите творби, което позволява дефинирането на общи типологически характеристики.

Ключови думи: сръбска и хърватска литература; семеен роман; родовая история; памет и травма.

Наблюденията върху развитието на романа в постюгославските литератури открояват редица сходства във водещите тематични тенденции и доминиралите жанрови модели. Наред с налагането на романа като жанрова доминанта в рамките на повествователните жанрове¹, особено видими и разпознаваеми са сходните посоки на вътрешножанровите промени и трансформации. Част от тези промени са неизбежно свързани с изправянето на литературата пред реалността на войната; в тази връзка Крешимир Немец определя югославията като *цезура* в литературноисторическия процес: „Войната предизвиква важно структурно и тематично реструктуриране на хърватския роман и затова в литературно-исторически смисъл я разглеждаме като известна цезура, която се разпознава у много писатели като радикален тематичен обрат към реалните проблеми и екзистенциалната драма“ (Nemes, 2003, p. 412)². *Радикалният похват* и в сръбската, и в хърватската литература се изразява в завръщане от постмодернизма към неореализма и миметизма, а в жанровото поле на романа – към класически жанрови модели.

Обща тенденция, която се откроява в развитието на романа през 90-те г. на XX и началото на XXI в., е ориентацията към модела на романа за израст-

ването и съзряването на личността (*Bildungsroman*) и към семейния роман, върху който е фокусирано изследователското внимание в настоящия текст. Предмет на сравнително разглеждане са утвърдили се като репрезентативни за жанра творби от сръбската, хърватската и словенската литература: „Стръв“ (*Matas*) на Давид Албахари, „Женско родословие“ (*Женски родослов*) на Лиляна Хабянович Джурович, „Гласове във вятъра“ (*Гласови у ветру*) на Гроздана Олуич, „Часовниците в стаята на мама“ (*Сатови у мајчиној соби*) на Таня Ступар Трифунович; „Унтерщат“ (*Unterstadt*) на Ивана Шоят-Кучи, „Орехови двори“ (*Dvori od oraħa*) и „Род“ (*Rod*) на Миленко Йергович, „Дечица божи“ (*Božanska dječica*) на Татяна Громача; „Смокинята“ (*Figa*) на Горан Войнович.

Актуализацията на семейния роман в периода след 1991 г. намира своите основания в самата жанрова концепция, която в най-голяма степен разгръща потенциала на романа като „литературна форма, която може да обхване многостранността и слоевитостта на историческата ситуация“ и „да представи ситуацията на човека в неговото всекидневие“. (Peleš, 1999, p. 38, 35).

История, памет, травма

Проблематизирането на смисъла на историята присъства като основна романова перспектива в преобладаващата част от разглежданите творби. Повечето от тези романи не търсят внушение на някаква „истина“ за историята и са фокусирани не толкова върху изграждането на образа на конкретно историческо време, колкото върху художественото изследване на взаимопроникването между историческо и екзистенциално време. Именно в това отношение се откроява разликата между тълкуването на историята в семейния роман и в т.нар. „новоисторически роман“ в сръбската литература, който е „насочен към поставянето под въпрос, модифицирането и преоценката на доскорошни истини, официални факти и убеждения в светлината на текущите събития и разбираня“ (Brajić, 2006, p.188)³.

Вътрешноприсъщата на семейния роман нагласа да конструира частните светове през перспективи, отвеждащи към социалните, идеологически и политически контексти, е насочена към разкриването на неизбежната вписаност на човека в историята и на начина, по който историческите събития нахлуват в частното битие и бележат и направляват родовата история. Общо място в голяма част от представителните за жанра творби е тематизирането на войната като фундаментален проблем на човешкото съществуване и вписването ѝ като сюжетна линия в родовата история. Този подход се наблюдава в твърде различни повествователни интерпретации в романите „Стръв“ на Давид Албахари, „Гласове във вятъра“ на Гроздана Олуич, „Povijest moje obitelji od 1941. do 1991. i nakon“ (*История на моето семейство от 1941 до 1991, и след това*) на Ивана Сайко, „Унтерщат“ на Ивана Шоят-Кучи, „Орехови двори“ и „Род“ на Миленко Йергович, „Смокинята“ на Горан Войнович. Независимо от

различността на повествователните модели и на начините на присъствие на войната в разказа за рода – като основополагащ мотив или исторически фон и контекст, осмислянето ѝ откроява конфликта между историческото и биографичното време. В „Стръв“ на Албахари на човешкия опит за времето като *ставане и отминаване* е противопоставено преживяването на живота като спиране в потока на изтичащото време: „Животът се раздели на време преди войната и на безвремие“. Това усещане за прекъсване на живота изправя разказа за рода пред предизвикателството да възстанови единството на времето и да преодолее разрыва между *човешки преживяното минало* (Рикьор) и времето на историята. Опитът да бъде преодолян този разрыв, отвежда към познатата представа за цикличността и повторемостта на историята, която затваря в кръг и родовото време. Идеята за повторението е решаваща за континуалността на разказа; тя е начин да се съберат разединените части на времето и да се постигне единството на личната и родовата история. В разглежданите романи преживяването на историята като повторение се наблюдава както на нивото на експлицитно изразеното осмисляне на родовата история (в творбите на Ивана Сайко, Гроздана Олуич, Миленко Йергович), така и в рамките на иронията и самоиронията, която свежда подобна визия до баналността на клишето (в „Стръв“ на Албахари).

Обсесията от историята и проблематичното отношение между минало и настояще, което е артикулирано в повечето романи, произтича от травматичния житейски опит и травмите на паметта – лична и колективна. „Травмата отхвърля времето като концепт, отрича го – събитията от Втората световна война, гражданските войни от 90-те в бивша Югославия отново драматично се разиграват ..., героите никога не ги забравят“ (Zhivković, 2020, p. 298). Анализираният романи представят различни стратегии за справяне с посттравматичните спомени и различни начини на помнене според тяхното отношение към фундаменталната ценност на настоящето и на перспективата на бъдещето в човешкото съществуване. Докато в „Стръв“ на Албахари чрез фигурата на майката на травматичната памет е противопоставен съзнателният отказ от призоваване на миналото и подчиняване на паметта на бъдещето, в „Род“ на Йергович историята на майчиния род остава белязана от спомена за една смърт в разгара на Втората световна война – спомен, който отново и отново се преживява и затваря живота на три поколения в непроменливостта на миналото. В „Смокинята“ на Горан Войнович разрухата на семейството започва от несправянето с травмата, преживяна от бащата, довела до изпадането му от настоящето и живеенето в измерението на онова житейско време, което *не бива живяно*. Различна е интерпретацията на травматичния опит в „Унтерщат“ на Ив. Шоят Кучи. Пребиваването на героинята в родния дом и мъчителното узнаване на родовите тайни завършва с освобождаването ѝ от миналото и завръщането в настоящето на собствения ѝ живот.

Връзката между идентичност, памет и разказ е вътрешноприсъща и основополагаща за структурата на семейния роман. Припомнянето е отправна точка на романовия разказ, в който родовата история се разгръща в процеса на нарративното конструиране на идентичността в различните ѝ измерения и аспекти – лична и родова, социална и национална. Колкото и да е отдалечен модерният семеен роман от детерминизма на Зола и концепцията му за социалната и естествената история на семейството, репрезентативните за литературата на XX век творби остават фокусирани върху социалната идентичност на семейната общност и кризата на семейството (икономическа, морална и духовна) като основополагаща институция на гражданското общество. В сравнение с тази водеща концептуална нагласа семейният роман в постюгославските литератури проявява своя собствена специфика. В голяма част от разглежданите творби изследването на социалната идентичност на семейството е свързано с експлицитното тематизиране на националната и етническата идентичност.

Проблемът за свръхоценностяването на етническите идентичности и редефинирането на националните идентичности след югославските и разпадането на Югославия формира собствена сюжетно-тематична линия в част от разглежданите романи. Обща тенденция, която се наблюдава в романовото моделиране на този проблем, е отказът от полагане на историческите събития от 90-те г. на XX в. като експлицитна и примарна тема на романовата рефлексия. Но те присъстват и като фон на романовата събитийност, и преди всичко като лично преживян човешки опит, който засяга частното битие в най-дълбоката му интимност. Открояват се два начина на интерпретация – през трагизма на разпада на семейната общност и прекъсването на родовата история и през иронията и самоиронията, която деконструира традиционната ценностност на националната идентичност и я разпознава като проблематична и нестабилна категория, лишена от патос, изцяло зависима от политическата конюнктура и обслужваща конкретни житейски ситуации и цели. Този начин на осмисляне на етнонационалната идентичност е експлициран в романите „Род“ на Йергович и „Смокинята“ на Войнович, в които тематизирането на етническата идентичност системно присъства в разказа за рода, а родовата идентичност се изгражда върху смесването и преплитането на различни етнически и културни идентификации. Йергович и Горан Войнович не само проблематизират идентичностните различия чрез тяхното иронизиране и обезценяване, но също така и чрез разкриването на етнонационалната принадлежност като травматично място в родовата памет, което разколебава и дестабилизира както родовата, така и личната идентичност.

Тематизирането на босненското пространство и култура също се откроява като общ момент между Миленко Йергович и Горан Войнович. И двамата автори създават многопластов и противоречив образ на Босна. В „Орехови двори“ на Йергович Босна, от една страна, е представена през очите на дуб-

ровнишката другост като анахронично пространство, от друга страна, е Сараево, видяно през погледа на човека от провинцията – като демоничен град, който разрушава и унищожава човешките животи. В „Род“ Сараево е основен топос, а родовата история може да бъде четена и като история на града; принадлежността към града е определяща и за колективната родова идентичност, и за личната идентичност на героя наратор, чиято връзка с града е раздвоена между усещането за корена и родното и отчуждението. В „Смокинята“ Босна е топос на травмата; босненската принадлежност е своеобразен печат, който бележи човешките съдби.

Част от разглежданите романи фокусират реконструкцията на родовата история върху опита на преселенията, изкоренеността, бездомността – „Стръв“ на Албахари, „Орехови двори“ и „Род“ на Йергович, „Гласове във вятъра“ на Гроздана Олуич, „Смокинята“ на Горан Войнович. Разказът за *преселенията и орисията на рода Арауки* в „Гласове във вятъра“ постоянно препраща към емблематичната за сръбската литература семейна сага „Преселения“ на Милош Църнянски, поставяйки въпроса за континуитета и дисконтинуитета в жанровата традиция – в начина на осмисляне на родовото време и диалектиката между памет и забравата. Докато в романа на Църнянски в разказа за рода се проблематизира властта на паметта (заради която потомците на Исаковичи *не знаят* и не могат да живеят в настоящето), семейната история в „Гласове във вятъра“ се изгражда върху постоянното призоваване и възпроизвеждане на паметта за миналото на рода. Наред със свръхоценностяването на паметта романът на Олуич извежда на преден план мотива за страха от забравата, който е важна част от цялостната концепция за главния герой и придава специфично измерение на родовата история, осмисляйки я през призмата на неизбежната тленност и дефинитивна крайност на човешкото. Сюжетът за настойчивото спомняне като лек срещу страха от забравата рискува да приключи с абсолютна забравата – освен ако не съхрани увереността, „че езикът помни, думите лекуват“.

Относително нова тенденция в хърватския роман през последните десетилетия е ориентацията към изображението на историята през съдбата на малцинствените общности в пределите на Хърватия. Симптоматичен в това отношение е романът „Унтерщат“ на Ивана Шоят-Кучи, която насочва вниманието си към съдбата на немците в Славония, подложени на репресии и интернирани в лагери след края на Втората световна война. Доминантната перспектива, през която се разгръща разказът за историята на рода, е през опита на *победения* в историята, който усеща и преживява тази победеност като лична съдба. Романът изгражда родовата идентичност в ключа на идентичността на Другия – конструкт, който интензивно присъства в прозата от началото на ХХI в. (Kogotan, 2018, pp. 193 – 211). Подобно на Албахари в „Стръв“ отношението между памет и идентичност в „Унтерщат“ е конструирано както през разказите на паметта, така и през мълчанието и отказа да се говори за травмата. Мъл-

чание, което е колкото механизъм за себесъхранение, толкова и невъзможност за справяне с травматичния опит. Семейната история е разказ за отделянето и отхвърлянето, маргинализирането и стигматизирането на родовата общност, защото историята я е поставила в позицията на Другия, на този, когото националната общност е започнала да припознава като различен и несвой.

Автобиографичният код

В част от творбите, представителни за жанра на семейния роман, се откроява **автобиографичната основа** на родовата история и имплицитното (или експлицитно) вписване на автобиографичния код в романовото повествование – „Стръв“ на Албахари, „Povijest moje obitelji od 1941. do 1991, i nakon“ (*История на моето семейство от 1941 до 1991, и след това*) на Ив. Сайко, „Род“ на Йергович. Автобиографичният компонент не е ново явление в жанровата традиция – наблюдава се още в „Буденброкови“ на Томас Ман, смятан за образец на модерната западна сага. От друга страна, относително интензивното му присъствие в постюгославските литератури е свързано с „контекстуалното съкращаване на дистанцията между личната и колективната памет, провокирано от извънлитературните събития.“ (Tadić-Sokać, 2003, p. 117).

От гледна точка на начините на инструментализиране на автобиографичното особен интерес представляват романите „Стръв“ на Албахари и „Род“ на М. Йергович. В „Стръв“ на Албахари автобиографичното измерение на писането е дискретно тематизирано не толкова през истинността на разказаното, колкото през ролята на езика за разбирането и себеразбирането и през самата възможност животът да бъде събран и подреден в разказ. За разлика от Албахари, М. Йергович открито проблематизира ролята на автобиографичния опит в реконструкцията на родовата история, като постоянно отваря въпроса за отношението между факт и фикция, между истинно и измислено в собствената си творба. Този въпрос се появява в плана на самоописанието на текста, в типичните за писателя автокоментари и множеството есеистично-теоретични отклонения. В тях Йергович подлага на сериозен анализ собствения си текст и наративните си практики, като разкрива и аргументира изтриването на границите между реалност и измислица и неизбежното манипулиране на паметта и доизмисляне на миналото. Същевременно голяма част от тези коментари имат характера на литературна игра и интелектуална провокация. Постоянните преходи и смесване на автобиографично и фикционално, настояването върху автентичността на разказа и мигновеното ѝ оспорване като илюзорна и невъзможна, са важна част от рецептивните стратегии на творбата – те поддържат доверието на читателя, но и поддържат интереса му към четенето ѝ. В сходен игрови режим Горан Войнович определя собствената си поетика спрямо автофикцията като модел на осмисляне на субективния/собствения опит, заявявайки във финала на романа: „Моята история е измислена“.

Женската повествователна перспектива

Сходна тенденция, която се наблюдава и в сръбската, и в хърватската литература, е фреквентното присъствие **на женската повествователна перспектива**. Репрезентативни за този вариант на семейния роман са „Женско родословие“ на Лиляна Хабянович Джурович, „Часовниците в стаята на мама“ на Тания Ступар Трифунович, „Дечица божи“ на Татяна Громача⁴. Посочените романи не могат да бъдат безусловно отнесени към модела на т.нар. *женско писане*, който се формира в сръбската и хърватската литература през 80-те и 90-те г. на XX в. и не демонстрират подчертано феминистка чувствителност. Изключение е романът „Женско родословие“ на Лиляна Хабянович Джурович, в който концепцията за родовата история е подчинена на идеите на феминизма, но конкретната им повествователна реализация е сведена до стереотипни представи и схематично тълкуване на женските роли. Въпреки отсъствието на експлицитно артикулиране на феминизма и женския почерк в останалите романи позицията на женския субективен опит като основна повествователна инстанция очертава редици специфики в начина на представяне на семейната история.

Водеща тенденция в посочените романи е ограничаване на семейната история до по-тесен семейно-родов кръг, като родовият свят е доминиран от присъствието на женски фигури, от типично женски топоси (кухнята, стаята) и специфично женските ритуали на общуване. Тематизирането на родствените отношения е фокусирано върху осмислянето на личния житейски опит и екзистенциалната криза, артикулирана през женската чувствителност. Ретроспекцията, съответно, е много по-активно насочена към конструиране на индивидуалната идентичност, отколкото на колективната родовата история. Този тип концептуализация на отношението между лична и колективна памет определя и изборите на паметта, и начините на спомняне. В романите на Тания Ступар Трифунович и Татяна Громача специфично женският опит и подход осезаемо се открояват в изграждането на фигурата на майката и отношението майка – дъщеря, което е осмислено през комплекса от проблеми, свързани с женската самоидентификация на дъщерята. В „Унтерщат“ на Ив. Ш.-Кучи семейната история се изгражда върху споделената участ на женските поколения в триадата баба – майка – дъщеря, от която обаче дъщерята категорично се отделя.

Специфичното тълкуване на отношението майка – дъщеря в тези творби осезаемо се откроява в съпоставка с интерпретацията на майчината фигура в „Стръв“ на Албахари и „Род“ на М. Йергович. И в двата романа устният разказ на майката е в основата на реконструкцията на родовата история, а синът – в ролята му на повествовател и писател, е този, който слуша, записва, подрежда, оформя и доизмисля разказа за рода. Връзката майка – син е изведена от родово-биологичната детерминираност и единство и вписана в един различен тип свързаност – духовна и творческа.

Повествователни стратегии

В разглежданите романи се наблюдават твърде разнородни повествователни стратегии. Въпреки преобладаването на различията могат да бъдат изведени и някои общи черти.

Категорична доминанта е наративната субективизация, съответно полагането на субективната гледна точка и лично преживения опит като основна повествователна инстанция. Тенденцията към декомпозиция на романовата форма, отказът от линейност, които се наблюдават още от 60-те години на XX в. в жанровата традиция в сръбската литература, се налагат като водещи. Неизменна характеристика на романовите повествования от периода е фрагментарността, която, както отбелязва А. Бурова „...е изведена едновременно като повествователен принцип и като белег на битието“ (Burova, 2023, p.148). В преобладаващата част от разглежданите творби се откроява присъствието на автопоетическия и метатекстуалния код, както и проиграването на литературните похвати на *намерения ръкопис* и *роман в романа* – в „Стрв“ на Албахари, „Гласове във вятра“ на Гроздана Олуич, „Род“ на Йергович, където историята на рода Стублерови присъства като отделен фрагмент (*Stubleri, jedan porodični roman*) и същевременно е постоянно тематизирана в останалите фрагменти на книгата, осигурявайки по този начин единството на романовата композиция.

Същевременно е налице и актуализация на формите на епическото повествование, която се наблюдава най-отчетливо в „Орехови двори“ и „Род“ на Миленко Йергович и „Смокинята“ на Горан Войнович. Повествователната структура на техните романи напомня модела на класическата семейна сага – с широкото разгръщане на историческия и социокултурен контекст и с въвеждането на перспективата на всевиждащия/всезнаещия разказвач. В рамките на сравнителния анализ като контрапункт на този модел следва да се отбележи повествователният и стилистичен минимализъм на Давид Албахари.

В смисъла на широта и обхват на изображението епическото в най-голяма степен присъства в „Род“ на Йергович. Повествованието се разгръща в различни сюжетни линии и постоянни отклонения, множество епизодични герои; натрупване на лични истории, детайлни и пространни описания на случки и събития, които изглеждат незначителни и всекидневни, но в хода на повествованието се оказват ключови за съдбата на героите. Мащабното изображение на историческия контекст в романите на Йергович се постига не чрез класическото панорамно повествование, а чрез вплитането на исторически и социокултурни референции в личните истории и в колективната родова история. Характерни за почерка на Йергович са есеистичните, публицистични и философски дигреси, които прекъсват повествованието, извеждат темата от контекста на личната или родовата история и отвеждат към универсалии на човешкия опит, които често са тълкувани в ироничен план.

Заклучение

Сравнителният анализ на творби, репрезентативни за жанра на семейния роман в съвременната сръбска, хърватска и словенска литература, очертава редица типологически сходства, които се отнасят преди всичко до начините на концептуализация на семейната история и динамиката на континуитета и дисконтинуитета с жанровата традиция. Като обща типологическа характеристика на наблюдаваните творби следва да се посочи основополагащото значение на травматичния опит и травматичната памет в романовата структура и романовата рефлексия, както и системното проблематизиране на взаимопроникването на частното и историческото. Като устойчива тенденция се налага субективизацията на жанра, в рамките на която разказът за рода е в много по-голяма степен подчинен на себеизразяването и себенамирането, отколкото на изследването и дефинирането на усещането за семейна общност и заедност. Видян в историческия и социокултурен контекст на 90-те г. на XX в. и нач. на XXI в., семейният роман се налага като една от най-продуктивните литературни форми за осмисляне и отреагиране на радикалните исторически преломи.

Благодарности и финансиране

Настоящият текст е представен на XVII международен конгрес на славистите с любезното съдействие и финансиране от Проект SUMMITT № BG-RPR-2.004-0008 на СУ „Св. Климент Охридски“.

БЕЛЕЖКИ

1. Докато в сръбската и словенската проза романът има устойчиво присъствие и доминираща позиция още от втората половина на XX в., в хърватската проза през последните десетилетия на XX в. жанрова доминанта е краткият разказ. След 2000 г. се наблюдава т. нар. „разцвет на романа“ (Pogačnik 2006, pp. 75 – 78).
2. Преводите на всички цитати са мои, И.Х.
3. Т. Брајовић конструира типология на съвременния сръбски роман, в която не обособява поджанра на семейния роман. Творби от 90-те г. на XX в., които са изградени върху матрицата на родовата история, като „Тунел“ (*Лагум*) на Светлана В. Янкович, „Предумишлено убийство“ (*Ubistvo s predumišljajem*) на Слободан Селенић, *Kuća mrtvih mirisa* на Вида Огенович са отнесени към типа на т.нар. „новограждански роман“, който тематизира историята на сръбската гражданска класа (Brajić, 2006, pp. 188 – 192).
4. В съгласие със схващането на И-лин, че съществуват съществени разлики между „семейния роман като поджанр и романите, в които семейството се появява, но не е основен структурен и тематичен фокус“ (Yi-ling, 2001, p. 99), следва да се отбележи, че вписването на „Дечица божи“ на Т. Громача в модела на семейния роман е до известна степен условно и въз основа на наблюдаваните сходства с останалите творби.

ЛИТЕРАТУРА

- Бурова, А. (2023). Преходът в съвременния български роман – жанрови вариации и семантични контексти. В: А. Бурова, Б. Минков, С. Димитрова (ред.) *Преходът след 1989 г. в съвременната българска литература* (с. 143 – 159). УИ „Св. Кл. Охридски“.
- Живковић, М. (2020). Ратне трауме у савременим српским романима *Кућа сећања и заборав* Филипа Давида, *Заблуда Светог Себастијана* Владимира Табашевића и *Пас и контрабас* Саше Илића. *Philological Studies*, 18(1), 278 – 300. doi: 10.17072/1857-6060-2020-18-1-278-300 [V.14.11.2025].
- Brajić, T. (2006). Kratka istorija preobilja. Zapažanja o spskom romanu na prelazu stoleća. *Sarajevske sveske*, (13), 187 – 213. <http://sveske.ba/bs/broj/13> [V.14.11.2025].
- Koroman, B. (2018). *Suvremena hrvatska proza i tranzicija*. Hrvatska sveučilišna naklada.
- Nemec, Kr. (2003). *Povijest hrvatskog romana od 1945 do 2000g*. Školska knjiga.
- Peleš, G. (1999). *Tumačenje romana*. Ar Tresor naklada.
- Pogačnik, J. (2006). Jedno moguće skeniranje stanja. *Sarajevske sveske*, (13), 75 – 96. <http://sveske.ba/bs/broj/13> [V.14.11.2025].
- Tadić-Sokać S. (2003). Hrvatska autobiografska proza u suvremenoj književnosti i kulturi. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 15(2), 115 – 120. DOI: <https://doi.org/10.31820/f>; <https://hrcak.srce.hr/broj/711> [V.14.06.2025].
- Yi-ling Ru. (2001). The Family Novel Toward a Generic Definition. *Comparative Literature: East&West*, 3(1), 99–133. DOI: 10.1080/25723618.2001.12015297 [V.14.06.2025].

Acknowledgements and Funding

This text was presented at the XVII International Congress of Slavic Studies with the kind assistance and funding of Project SUMMITT No. BG-RPR-2.004-0008 of Sofia University “St. Kliment Ohridskix.

REFERENCES

- Burova, A. (2023). Prehodat v savremenniya balgarski roman – zhanrovi variatsii i semantichni konteksti. V: A. Burova, B. Minkov, S.Dimitrova (eds.). *Prehodat sled 1989g. v savremennata balgarska literatura* (pp. 143 – 159). UI „Sv. Kl.Ohridski“.
- Brajić, T. (2006). Kratka istorija preobilja. Zapažanja o spskom romanu na prelazu stoleća. *Sarajevske sveske*, (13), 187 – 213, [V.14.11.2025]. <http://sveske.ba/bs/broj/13>.

- Koroman, B. (2018). *Suvremena hrvatska proza i tranzicija*. Hrvatska sveučilišna naklada.
- Nemec, Kr. (2003). *Povijest hrvatskog romana od 1945 do 2000g*. Školska knjiga.
- Peleš, G. (1999). *Tumačenje romana*. Zagreb: Ar Tresor naklada.
- Pogačnik, J. (2006). Jedno moguće skeniranje stanja, *Sarajevske sveske*, (13), 75 – 96. <http://sveske.ba/bs/broj/13> [V.14.11.2025].
- Tadić -Sokać S. (2003). Hrvatska autobiografska proza u suvremenoj književnosti i kulturi. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 15(2), 115 – 120. DOI: <https://doi.org/10.31820/f> [V.14.06.2025].
- Yi-ling Ru. (2001). The Family Novel Toward a Generic Definition. *Comparative Literature: East&West*, 3(1), 99 – 133. DOI: 10.1080/25723618.2001.12015297 [V.14.06.2025].
- Zhivkoviĥ, M. (2020). Ratne traume u savremenim srpskim romanima *Kuha sehanja i zaborava* Filipa Davida, *Zabluda Svetog Sebastijana* Vladimira Tabasheviĥai *Pasikontrabas* SasheIliĥa. *Philological Studies*, 18(1), 278–300. doi: 10.17072/1857-6060-2020-18-1-278-300 [V.14.11.2025].

THE FAMILY NOVEL IN POST-YUGOSLAV LITERATURES

Abstract. The article examines, in a comparative perspective, works from Serbian, Croatian and Slovenian literature that are representative of the family novel. The analysis focuses on the following aspects of novelistic structure: modes of conceptualizing family history; the relationship between history, memory, and trauma; narrative and stylistic strategies. Particular attention is paid to the autobiographical code present in a large number of the examined works, as well as to the frequent use of a female narrative perspective. The synthesis of the analytical observations reveals a number of similarities among the works discussed, which makes it possible to define shared typological characteristics.

Keywords: Serbian and Croatian literature; family novel; family history; memory and trauma.

✉ **Dr. Ina Hristova, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-0158-9844

Sofia University

Department of Slavic Studies

15, Tsar Osvoboditel Blvd.

1504 Sofia, Bulgaria

E-mail: ina_hristova@slav.uni-sofia.bg